

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Consolatio Desperantium, Seu Conciones De Magna Dei
erga Peccatores serio poenitentes, comitate**

Bosquier, Philippe

Coloniae, 1617

Concio Prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56142](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56142)

CONCIO PRIMA.

Thema: Ἐτι δὲ αὐτῷ μακρὰν ἀπέχοντι, εἶδεν *Græc.*
αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

Cum autem adhuc longè esset, vidit illum Pater ipsius. *vulgata.*

Quumq; adhuc longè abesset, vidit eum Pater ipsius. *Syrinca.*

EXORDIVM GENERALE.

AMIERI Auditores, inter materiam circa quam versantur artifices; & Auditores coram quibus perorant, & quos docent Oratores ac Prædicatores, maximam proportionem & similitudinem deprehendo; vti etiam nos inter & Artifices magna intercedit affinitas: Nam, vt ipsi pro diuersitate materiarum commodarum, aut incommodarum, felicia aut infelicia sortiuntur opera; ita & nos. Si enim materia apta, mollis, tractabilis, lenis, ac polica fuerit, opus pulchrum & perfectum exit; sin verò incommoda, dura, aspera, hispida ac nodosa exiterit, multum pulchritudini operis detrahitur: ita etiam, qualem populum & Auditores nanciscimur, tales etiam frequenter sunt nostræ conciones; si nobis beneuoli sunt & dociles, libenter, diligenter nos audiant, vix aliud nobis quàm felix concio accidere poterit; viceq; versa infortunatus erit sermo, si contrarijs dispositionibus præueniatur.

*Da mihi te placidum dederis in carmina vires,
ingenium vultu, statq; caditq; tuo.*

A

*Ouid. l.
Fastor.*

Exci-

Excitat Auditor studium.

Præterea, quemadmodum operarij libentius, alacriusque sese exercent circa materias aptas, vt in eis artis suę quasi signū constituunt, quā circa inidoneas & ineptas: verbi causa, Pictor libentius tabulā rasam, & bene politam, quam asperā ac nodosam depingit: Sculptor maiori effectu lapidē album, quam marmor sculpir: Cælator es rubeum chalibi & æri Cyprio præfert: Sartor sericum mauult, quam corium: sic & nos auditorio beneuolo, & tractabili, quam alteri concionatori malumus.

Iterum terra ad suum cultorem, & Auditores ad suum Oratorem collati paria propemodum sunt: Vt enim terræ petrosæ, spinosæ, & ingratae, quæ sæpius spem fallunt Agricolarum, faciunt ne in posterum colantur, sarculo fodiantur, à lolijs expurgentur, simo stercorentur, cum è contrario pingues illi, & gratiosi agri, vt famosi illi terræ Promissionis, aut Flandriæ, aut Siciliae, quæ olim Italiae totius Horreum dicebatur, & centesimum fructum proferebant, aut certè Babylonis, qui sæpius ducentesimum, imò & propriam fertilitatem superando, interdum trecentesimum fructum vsura admirabili pro vno grano restituebant: aut, vt hos nimium fecundos omittamus, illi qui sexagesimum, aut trigessimum præstant, agricolarum diligentia duplicant, & omnem laboris molestiam tollunt, ac messis tempore grauidas aristas in horrea remittentes, præteritarum defatigationum memoriam abstergunt, nõ aliter quā fecunda mulier, que non meminit pressuræ propter gaudiū, quia natus est homo in mundum. Eodem fere modo magna animi auersione & molestia illis populis concionamur, qui absque gratia vlla stant immoti, velut Marpesia cautes: libentes autem ac lubentes, seu ad choreas, alacriter accurrimus & aduolamus, vt coram illis peroramus, quos humanos, beneuolos, vt gratos suis Doctoribus & Magistris existere, aut didicimus experientia, aut aliorum relatione intelleximus. Sic & ego, qui non audio, sed & experientia superiore anno (et

Matth. 13.

Ioan. 6.

tem.

CONCIO PRIMA.

tempore quo hic, si non meliore quo volui, saltem
 quo potui modo concionatus sum) didici, circa quā
 commodam atque tractabilem materiam versarer,
 quam mollis aptaq; omnibus formis recipiēdis fue-
 rit, eodem quo cera modo in omnes figuras formabi-
 lis: *Mollis, inquit, cera, & ad formandum facilis, etiamsi*
artificis ut plastā cessent manus; tamen virtute totum est,
 quod esse potest: quam fecunda, votoq; meo respondēs
 fuerit terra, quam colo (populus inquam Malbodi-
 ensis, quem instruo) Incredibile itaque gaudium ex
 labore meo percepi, & totis meis viribus enisus fui
 hunc mihi commissum agrum fertilem fodere, ster-
 corare, & excolere, ut iuxta Prouerbiū: *Spartam hanc*
nausus, eam adornarem, & honorarem Ministerium
 meum, summa alacritate id quod vires meae ferebant
 praestans, nullamq; in omnibus difficultatem exper-
 tus, ita ut ne quidem ob ipsam tulum & importunum
 Rhema, quae me octiduum totum circa festum Nati-
 uitatis Dominice grauiissime, si meministis, affixerūt,
 unam concionem omiserim, quamuis & caput mihi
 rumperent, & guttur interius decorticarent; adeo ut
 summo conatu vix proxime astantium aures ferire
 possem: Et tamen euoluto quatuor Hebdommada-
 rum Aduentuali spatio, pauci mihi dies, & nimiū exi-
 guus eorum numerus, non aliter ac Patriarche Iacob
 septem illi anni, quos Auunculo suo pro pulchra
 Rachele seruierat, videbantur.

*Hieron.
 Epist. ad
 Paulio.*

Videbantur illi pauci dies pro amoris magnitudine.

Iucundę valedictiones, quas priuatim & publicē sub
 meum dicessum dixi, fidem facere potuerunt, quam
 mihi met ipsi in vestro seruitio satisfecerim, & à vobis
 mihi satisfactum sit. Et ni quaeso non placeat diligen-
 tia nobilium harum Dominarum Canonicarum, quę
 tenerioris complexionis, & corpuscula quasi roscida
 habētes, licet & matutinarum precum vigilijs fatiga-
 ta, & Horarū ac Missarum continuatarū reuerētiā
 decantatione, & psalmodia exhaustę ad rauim vsque
 essent: maximo tamen numero turmatim astiterunt,
 nec vnquam, aut cātu, aut campanarū strepitu mihi

silentium imposuerunt, quamuis subinde vbertate
 materia, aut vehementiori spiritus impetu abreptus,
 præter votum meum prolixior essem? Cur non ar-
 deat vestra Domini Decani, vestra Domini Pastores,
 alijque Sacerdotes penè quotidiana præsentia, quos
 me audire potius, quam docere oportuisset? Cui gra-
 tus non sit tantus reliquæ plebis concursus, quos ab
 ore meo pendentes, arrectis auribus, & hiantem ore,
 horam integram concioni huic, aut astare, aut assi-
 dere video, licet eorum plurimi in diem viuant, nec
 vt præsentem Dominas, comis panis domi operiatur?
 Cui altum illud omnium in communi silentium ac-
 ceptum non sit, aded vt nunquam, aut rarissimè (laus
 Deo) silentium postulare opus habuerim, aut hisce
 comitorum, & oratorum formulis vti: *Audis. Fauet
 tilinguis, Animum aduertite.* Absit, vt prisco Gal-
 lorum more in ipsorum comitijs & concionibus vsi-
 tato, monitore eos indiguerim, qui euaginato gladio
 silentium imperaret, ac importunè garrulis & obstre-
 peris, præuia monitione particulam sagi amputaret,
 reliqua parte nullo ipsis amplius vsui futura. Certè
 nihil Oratore dignum didicissem, ac Marpesia caute
 dignior essem, si hi tanti fauores mihi non abundè sa-
 tisfecissent, maximè dum publicam vestram, & priua-
 tam, tam ergà me, quam conuentum meum præsi-
 tam liberalitatem, grato animo recolo.

Strabo
lib. 4.

Hanc itaque tam commodam, & omni forma i-
 doneam materiam formare; hanc terram aded fec-
 undam colere, hunc populum aded docilem erudi-
 re, maxima alacritate hoc anno denuò aggredior, à
 vobis expectans eandem facilitatem, similem vt ita
 dicam, docilitatem, parem fecunditatem: Deum in-
 terim Opt. Maximum, vt mihi sua gratia facundiam
 similem, aut maiorem largiatur, ac semen terræ tam
 bonæ, tam pingui, tam gratæ commodum suppedi-
 tet, rogo. Saltem idem, qui superiore anno artifex re-
 deo, & fortè nonnihil melior, si ætas prouectior, &
 maius studium, quempiam in suo artificio peritiorè
 edere soleant; laus enim Deo, præteritum annum

non exegi otiosus, sed caput in libris, in manu calamus obratuit; adeoque mirum esset, si nihil omnino profecissem. Si vos eidem Auditores estis æquè diligentes; æquè, ut præterito anno beneuoli, eundem me oratorem, si non meliorem, saltem nec peiorem experiemini, siue bene merendi studium & voluntatem, siue meam ipsius diligentiam consideretis. Denique euentus omnis in Dei manu est, & vestra potestate; vestra, inquam, si vos beneuolos Auditores præbueritis, nam

Ingenium vultu statq; caditq; tuo.

*Ouid. 2.
Fast.*

Vt enim plebs bona bonos Dominos, discola autem Reges hypocritas meretur, iuxta illud Job 4. *Regna- reficit Deus hominem hypocritam propter peccata populi,* ita etiam probi auditores bonos concionatores promerentur, quamuis sæpè etiam boni concionatores probos auditores efficiant; sicut diligentes coloni malignam terram fertilem reddunt. Certè magnus ille Gregorius super Ezechielem scribens, ait: *Propter bonos Auditores malis Doctoribus sermo datur, & propter malos Auditores bonis Doctoribus sermo subtrahitur.* Hæc penam Iudæis comminatus est Christus, Apostoli inflixerunt: *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius* *Matt. 21.*

Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta: Dico autem vobis, non me videbitis amodo, donec dicatis: Benedictus, qui venit in nomine Domini. *Matt. 23.*

Vobis oportebat primò loqui verbum Dei, sed quoniam repelitis illud, & indignos vos iudicatis æterna vita, ecce conuertimur ad Gentes. *Act. 13.*

Vbi auditus non est, non effundas sermonem. *Eccl. 12.*

Nolite dare sanctum canibus, neque misistis margaritas vestras ante porcos, ne fortè conculceat eas pedibus suis, & conuersi diripiant vos. *Matt. 7.*

Bona & priuilegia abusu, & non usu amittuntur.

Certè, certè amici mei, diuina iustitia gratis auditoribus, & de salute animarum suarum sollicitis, conuenientem refectionem præparat, & facit, ut nos parum facundi & disertis, multa ipsis bona & benè & di-

serre dicamus, iuxta id quod promiserat, *Beati qui iusti
viunt & sitiunt iustitiam quoniam ipsi saturabuntur.* Ego
etiam cum videam vos tam prompte sequaces, & be-
nevole attentos, quod potero me, meaque vires ex-
citare conabor, ut officio meo satisfaciam, beneque
de vobis merear, non aliter ac in militiam edoctus
equus, qui multiplicatis Tarantaris tubarum, ac
tympanorum ictibus amplius incessu, saltuque fero-
citate consuevit: aut instar pavonis largius, animosi-
usque stellatam caudam extendentis & rotantis, quo
plures fauentes spectatores circumspicit, aut sapius
pulchros orbiculos plumis suis à natura inscriptis
intuetur,

Quid de Medica *Laudatas homini volucris Iunonia pennas
Explicat, & forma* muta superbit avis.*

mine faci- ei seu quis alius. ** al mul- ta.* Omnia bona de vobis spero, quæ spes ulteriorem
vobis quoque divino auxilio opitulante satisfaciendi
spem generat; ipse enim linguas mutorum, & infan-
tium disertas efficere potest.

Plutarch. in Præcep. Polis. Sed instabitis: Materiam circa quam, & subiectum
seu argumentum edicito: En facio, vos aures arrigite
sed ante omnia mihi faciendum est, quod quondam
Pericles heros ille, & admirabilis apud Athenienses
orator fecisse legitur: ut enim ipse quoties pallium
induebat seipsum præmonens dicebat; Pericle bene
confidera, quod hominibus liberis, quod Græcis,
quod civibus Atheniensibus imperes: quasi diceret,
hisce maiori cum moderamine, sagaciore prudentia,
& facundiore eloquentia, quam alijs imperan-
dum est. Ita & mihi hanc civitatem intranti, hanc
cathedram S. Aldegondis ascendenti, mihi me ipsi
dicere licebit, Bosquiere, animadvertite quibus, & co-
ram quibus concioneris: advertite te concionari co-
ram honoratissimo Collegio Dominarum prudentium,
nobilium, & illustrium: te concionari Maubenge
& coram vulgari plebe, simplici magis & recta,
quam astuta & litterata: cura itaque, ut hoc tibi argu-
mentum pertractandum sumas, quod tibi materias
sublimes, elegantes, devotas, ac commodas ad alen-
dum

adum sapidè, & cum fructu polita simul & docta harum Dominarum ingenia suppeditet: Dominarum, inquam, planè Seraphicarum & diuini amoris igne inflammatarum: Dominarū, omnimoda deuotione ad ima cordis vsq; conditarum: Dominarum, quæ subinde absq; vortis & in libertate sub ornato habitu magis religiosam, quam multi Religiosi & Religiosæ sub vilibus, obsoletis & affixis ferutis vndiq; reperiaris habitibus ex voto & seruitute vitam agunt, Ex altera etiã parte age, vt tibi pro rudi populo, idiotis, & mechanicis res populares, materias communes & facilis concoctionis, digestionisq; suppeditet: omnibus enim & singulis debitor es.

Gracis ac barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum. Rom. 1.

Facilius sum infirmis infirmus, vt infirmos lucrificarem. 1. Cor. 9.

Corona hæc circumstans vniformis non est; video hic inter alios præsentis multas nobiles Dominas, adeoq; opus est, vt mihi de tali obiecto prospiciam, ex quo ipsarum nobilitatem spirantia, & erudientia educere possim: video etiã multos insigniter doctos, adeoq; opus est, vt nõnulla sublimia, Scoticū quid & subtile redolentia interspergam: video deniq; maiorẽ partem homines idiotas & planos, adeoque subinde velum mihi submitendum est, vt humi repens illis me accomodem, & materias populares, & humiles ipsis proponam.

Considerandum mihi quoq; est, quod superiore anno hic concionatus sim, ac etiam hoc præsentis concionandum mihi erit; adeoq; quod tunc de pœnitentia prodigi Euangelici tractare inceperam, hoc anno quasi oppignoratus prosequi decreui: Si alibi concionarer aliã mihi materiã sumerem: sicut. n. alibi forte honori mihi nõ esset, hunc prodigi reditū absoluere, de cuius pœnitentia nihil dixeram: ita etiã paruo honori mihi esset, si hic de eius pœnitentia dicere incepissem, & nihil de eius absolutione, & paterna irrepitione (maxime sese offerente hac occasione) subnecterem. Alias. n. contentiosus quispiam dicere posset illud Euangelicum, *Hic homo cepit adificare, & nõ potuit consũ-*
mare:

mare: Ut itaque ædificium à me inchoatum consumm-
 mem, modo de eius lato reditu differendū mihi est:
 Quatuor enim partibus constat nōstra parabola,
 prima exponit insolentiam iuuenis huius minoris
 natu & superbi; 2. duo eius flagella, famem & serui-
 tutem narrat; 3. eius pœnitentiam & respicientiam;
 4. ipsius reditum, gratumque parentis amplexum.
 Duas priores partes alijs alibi exposui; tertiam vo-
 bis superiori anno, si quartam hoc anno exposuero,
 completa erit tota parabola. O pulchrum argumen-
 tum! quam lætum & delectabile, tam secundum sensu-
 alitatem nostram, quam secundum spiritum! de
 nullis enim hic sermo est, nisi de lachrymis amoris &
 lætitiæ, tam patris recipientis & veniam largientis,
 quam filij recepti & in gratiam denuo admissi: de
 nullis hic agitur, nisi de sententijs lachrymis pœni-
 tentiæ interruptis, & incisis, de singultibus filij infe-
 quentibus, & blandimenta, lenocinia ac amica iussa
 Patris interruptentibus: nihil hic aliud sonat quam
 de felicitis aduētū gratulatio, quam occursum mutuum,
 quam arctus amplexus, quam columbinum Patris,
 filijque osculum: nihil aliud auditur, quam de pul-
 chris vestibus, annulis, stolis & foccis: de pingui vi-
 tulo, de instruendo epulo *Manducemus & epulemur*: de
 cantando, choreas ducendo, & quibus non? ò quam
 delectabilia nunc omnia hæc vobis omnibus; maxi-
 mē autem vobis nobiles Domicellis? omnibus æ-
 qualiter delectabilia secundum animam: nihil enim
 cuius animæ carius, gratiusve; quam quod ostendit,
 quibus spiritualibus blanditijs Deus omnes animas
 verè pœnitentes demulceat? quam quod scrupulosas
 animas, quæ panicos terrores patiuntur, ad pro-
 priam vmbra horrent, & *timuerunt timore ubi non*
erat timor, docet in diuina misericordia confidere,
 ac ita pusillanimitatem suam consolari. *Dicite filie*
Sion, esse Rex tuus venit tibi mansuetus.

Psal.

Et quod quæso argumentum vtilius pertractare
 possemus, quam ex quo omnes discimus, qualem
 moderationem & clementiam vnus alteri debeamus;
 maxi-

CONCIO PRIMA.

maxime parentes prolibus, superiores subditis, confessorij pœnitentibus? Clementiam discimus ab hoc patre, qui tanta cum moderatione iuniorem suum filium male feriatum recepit, & seniore[m] murmurantem, suaque p[re]sentia fraternum epulum cohonestare detrectantem, ut ipse foras prodians blandè inuitauerit, dulcibus ac mellitis verbis exceperit, dicens, *Fili tu semper mecum es, &c.* Certe ipse Hyrcaniæ Tigres, & quoduis efferissimum animal audita hac tanta patris huius bonitate mansuesceret. Et quod amplius est, poterit ne quidpiam doctius pertractari, quam prodigi nostri reditus & amplexus? necessariū enim erit iustificationis materiam ex Theologicis intricatissimam aliqua ex parte percurrere: opus erit omnia reconciliationis mysteria, siue per baptismū, siue per attritionem cum Sacramento pœnitentiæ ample, clarè, & eleganter ad viuum depingere: ostendetur hic etiam quomodo Baptismus & pœnitentia periuro peccator vestibus spoliato, ac lethali bus vulneribus onusto (ut ille qui ex Ierusalem in Iericho descendens in latrones incidit) integram ac pri-
Luc. 10.
 stinam sanitatem restituat. Quamuis itaque in omnem partem me verterem, neque huic loco, neque toti mundo magis commodum argumentum inuenire, aut excogitare possem, quam hoc ipsum, quod suo quasi digito, & diuina, ut aiunt, virgula Deus ipse demonstrauit: Hoc ipsum enim eodem quo S. Gregorius totam scripturam sacram nomine appellare licebit, scilicet fluuium profundum simul & vado-
Greg. in lib. 10.
 dosum; vadosum in quo agni, ut in vado oberrare possint, profundum autem, & alrum, in quo etiam
Moral.
 Elephantū submersiōnis periculo sese exponant: hoc est, tale est argumentum nostrum, ut ex eo simplex quis, & idiota suum fructum carpere, & lucrum facere possit: Docti autem etiam materiam habeant fluctandi, & dubirandi, imò subsidente semper fundo submergendi; *Flumen Dei repletum est aquis.*
Psal.

Dicen-

Dicemus itaq;
hodie

- I. Patre nostri prodigi nihil posse pingi aut fingi humanius, clementiusque, & quare?
II. Quam longe à patre suo absueris prodigus, cum eum Pater venientem agnouit.
III. Cur non accesserit propius, & quid sibi velit hac distantia.

I.

PATRE NOSTRI PRODIGI
nihil posse pingi aut fingi humanius,
clementiusque, & quare?

TOTA hac parabola, tam initio, quàm fine; maxime autem in fine, patris nostri prodigi representatur adeo bonus, clemens, & humanus, ut nihil possit fingi, pingi aut imaginari humanius, idque iure meritissimo, cum in hoc theatrum producat Deum Opt. Max. qui est summum bonum representaturus, idque à tali magistro ac pictore, qualis est ipse Christus, huius parabola inuentor, de quo scriptura: *Nunquam sic homo locutus est. Qualis pictor talis pictura.*

Ab initio depictus est optimus; quod tam liberaliter, tam promptè prodigo filio hæreditatis partem non tam petenti, quam exigenti numerarit, ita ut dictum, factum fuerit; quod filio in longinquas regiones abeunti, & paternæ iuuentutis sudores, senectutis scipiones, maiorū reliquias, aureos, inquam, & penè mucidos coronatos breui prodigēdos, dissipandosque auferenti, hoc vel simili modo non maledixerit,

Virgil. 4.
Æneid.
* Al. Dido.

*I sequere It aliam ventis, pete regna per undas,
Spero equidem medijs (si quid pia numina possunt)
Supplicia hausurum scopulis, & nomine * patrem
Sæpe vocaturum; sequar atris ignibus absens,
Et cum frigida mors animam seduxerit artus
Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas.
Audiam, & hæc manens veniet mihi fama sub imos.
Profundat, perdat, pereat; nihil ad me attinet.*

Tarent.

Eadem patris bonitas melius ex sequentibus, & ipsius

CONCIO PRIMA.

21

fius rexus silentio patuit; non enim ait ipsum gauisum audita canina fame filij sui, & abiectissimi macipij seruitute: sed omnia in silentio deuorans afflictū animū occultasse insinuat. Perfectissime autē & in superlatiuo gradu se clementem in fine huius parabola, quem modo pertractamus declarauit; ad miraculum. n. velox & festinus ad misericordiam, imò & præceps describitur. *Figur ad pœnas ad præmia velox* vix *Ouid.* paterni castri podia, turreſq; à longē prospectabat filius, & fumū de paternis focis ascendente intuebatur; quin & Pater ipsū agnouerit, & simul misericordia cōmorus fuerit: *Cū adhuc longe esset, vidit illū Pater, & misericordia motus est.* Summā suam bonitatē etiam eo ipso ostendit, quod filio suo, quem in solio residēs substrato tapete expectare licebat, ipsemetin occursū prodierit: *Et occurrens* vt quidā legunt: Imo satis ei nō erat, si filio dulciter ac pedetentim, quod eius ætatē deuexā, & authoritatē paternā decebat, prodiret, sed quasi ad extinguendū incendiū, maxima velocitate occurrit. *Et accurrens*, vt legunt alij, & melius, vt suo loco dicitur. Monstrauit etiam magnā bonitatē suā in suo amplexu, quem rexus adeo extaticē amicum fuisse insinuat, vt quasi sui impos in collū filij prodigi procubuerit: *Cecidit super collum eius:* collum inquam ita scabrum (sit verbo venia) ita scabiosum, itaq; vndiq; pediculis, vermibusq; oblitum: neq; enim aliter se habuisse præsumendum est post tam diurnā famem, tantumq; temporis in custodia porcorū sordidorum, sub dio pluuiō & ventoso absumptum, cū & collum eius sæpius colaphis ac iteratis ab inhumano Domino fustium ictibus oneratum, quam particulis panis aut porcorum siliquis reſectum fuerit.

Et quanta quæso bonitas in suauī illo osculo filij, sui ori impresso emicuit? *Osculatus est eum,* os hoc nō balsamū aut aromata spirabat, sed totum fetidū grauiorē quā mortuorū sepulchra, aut infernalis aliquis pureus fætorē ac mephiticū exhalabat, eò quod præteritæ epulæ, commestationes & comotationes iam pridē viscera absumpserant, quod idem postmodum dira

dira inedia & mali succi cibi, quibus tanto tempore uti coactus est, præstituerat; maximè quod morbus Gallicus interiora eius, partesq; nobiliores sine dubio arroserat, cum tanto perevaga veneri, & meretricibus deditus fuerit. *Dissipavit substantiam suam cum meretricibus*: merito itaque dico hoc osculum signum perfectæ pacis, & reconciliationis fuisse, ostendit etiam bonitatem suam cum omnis generis bona in prodigum hunc contulit, *utilia, delectabilia, & honesta*. Utilia & necessaria cum nudum vermiculum vestivit, & calceavit. *Proferte stolam primam, & date calceamenta in pedes eius*; cum famentem & inedia tantum non enecatam refecit: *Occidite vitulum saginatum, manducemus & epulemur*: cum eum annulo donavit, cui ex amplis thesauris, quos à patre abiens secum sumplerat, ne obulus quidem in marsupio restabat. *Date annulum in manu eius*.

Delectabilia, amplexando, osculando, vitulum, non talem qualè, sed bene saginatum & proprio palato reservatum, mactando; totamque familiam, omnesq; notos & amicos ad hilaritatè invitando, dicès: *Manducemus & epulemur*: Delectabilia, musicos ipsi præbendo & choreas instruendo, quibus nouo more in exteris regionibus filius ipsius cum puellis & meretricibus conuersatus assueuerat; *Audiuit senior symphoniam & chorum*.

Honestà, cum prior illi occurrit, & *accurrens*, cum illum induit non vili sago, aut derrito pallio, quale merebatur; sed pulchro talari toga, magniq; pretij indumento, *Proferte stolam primam*.

Honestà, cum ei ut magnati annulum, quem forte antea nunquam in paternis ædibus gestauerat, dedit, *Date annulum in manum eius*. Honestà, cum ipsum refecit non his, quæ fami ipsius, cæterorumque necessitati satisfacerent, *Paruo constat fames*; sed illis etiam, quæ voluptati essent, ut vitulo pingui, conuiuium admodum solemnè, & ferè regali, *occidite vitulum saginatum & epulemur*; & ut verbo finiam, epulo plane nuptiali.

Vltimo denique bonitatem suam maximam hoc ipso declarauit, quod ex iudice prodigi sui, factus sit eius patronus & aduocatus, contra filium suum natu maiorem, qui ægre ferebat se præterito, iuniori tam dissoluto & effeminato tantos fauores præstari. Obonitatem super omnem propemodum humanam bonitatem! Has omnes bonitates suis quibusq; locis fusius explicabimus, adiuuante bono Deo, modo suffecerit hæc verba ponderasse: *Cum autem adhuc longè esset vidit ipsum pater ipsius: ô miserum patrem! Sed quomodo putas ita à longè potuit Pater videre & agnoscere filium suum? & quantum putatis fuisse distantiam?*

II.

*QVAM LONGE A PATRE
suo abfuerit Prodigus, cum eum Pater
uentem agnouit.*

Vidit Pater à longè filium suum, imo sine dubio etiam vt talem agnouit, cur enim alias tam excitatè accurrisset? si absque determinata notitia ipsum, vt alios homines à longè conspexisset, certe nunquam ei obuiam occurrisset. Quantū itaque à Patre distabat? Id statim aliquotusq; dicemus, si prius notauerimus mores & consuetudines Parentum, & amantium sollicitorum propter absentiam suorum liberorum & amorum: Hi enim perpetuò circumspiciunt, & ex omni parte explorant, an nusquam appareant; nunc capita sua fenestris & cancellis admouēt; nunc in summa tabulata & ædium suarum turres ascendunt; nunc in altissimos montes scandunt; ciuitatem egrediuntur, regrediuntur; eunt, redeunt: peregrinos, nunc hunc, nunc illum sollicitè de amicis interrogant.

Num quem diligit anima mea vidisti?

Res est solliciti plena timoris amor.

Quis enim securus amauit?

Quid ex Herus ad Læandrum:

Vtq; rogem de te, & scribam tibi, si quis Abydo

Cant. 3.

Ouid.

Veno-

Venerit, aut quaro, si quis Abydon eat.

& paulò pòst:

*Sic ubi lux acta est, & noctis amicioꝝ hora
Exhibuit pulsa sydera clara die;
Protinus in summa vigilantia lumina turri
Ponimus, assuetæ signa, nos amq; via.*

& infra:

*Et modo prospicimus, timida modo voce precamur
Ut tibi dei faciles utilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus, & omnem
Aduentus strepitum credimus essetis.*

Quod ipsum manifestè in Anna matre iunioris
Tobiæ emicuit, de qua Scriptura narrat Tob. 10.

*Mater nullo modo consolari poterat, sed quotidie exili-
ans circumspiciebat & circuibat vias omnes, per quas
spes remeandi videbatur, ut procul videret eum, si fieri
posset, venientem. & capite vndecimo: Anna autem
sedebat secus viam quotidie in supercilio montis, vnderi-
spicere poterat de longinquo: Et dum ex eodem loco specu-
laretur aduentum eius, vidit à longè, & illico agnouit ve-
nientem filium suum, currensq; nuntiauit viro suo, di-
cens: Ecce venit filius tuus.*

Apparet certè amantes & parentes cum amato-
rum & filiorum suorum reditum vel aduentum ope-
riuntur, pluribus quàm duobus luminibus vii. Quot
circulos Maria Magdalena, nunc in monumento,
nunc in horto, postea iterum circa monumentum
oberrabat? quas curiosas quæstiones Hortulano, ut
putabat, proponebat, ut dilectum suum Iesum Chri-
stum à mortuis rediuiuum, sed ipsi nondum conspe-
ctum inueniret? Quo non declinabat beatissima Vir-
go Maria, ut in solennitate Paschali deperditum pue-
rulum duodecim annorum Iesum denuò reperiret?
Quas vias, semitasve Cares non iniit, ut raptam à Plu-
tone Proserpinam reperiret, cum ad ipsa vsque infer-
ni latibula penetrarit? Sic, sic probi mariti erga suas
uxores, & uxores probæ erga suos maritos absentes
affectæ sunt: certè pius ille Æneas omnes vicos, &
plateas ardentis iam Troiæ, ut deperditam suam Cre-
usam

usam de vrbis excidio educeret, repedauit.

*Ipse urbem repeto, & cingor fulgentibus armis
Stat casus renouare omneis, omnemq; reuertit
Per Troiam, & rursus caput obiectare periculis.
Principio muros, obscuraq; limina porta,
Qua gressum extuleram, repeto, & vestigia retro
Obseruat a sequor per noctem, & lumine lustrō.
Inde domum, si forte pedem si forte tulisset
Merefero, irruerant Danai.*

*Virg. 2.
Æneid.*

*Procedo ad Priami sedem, arcemq; reuiso.
Ausus quin etiam voces iactare per umbram,
Impleui clamore vias, mœstusq; Creusam
Nequicquam ingeminans, iterumq; iterumq; vocaui.
Quarenti, & tectis vrbis sine fine furenti
Infelix simulachrum, atque ipsius umbra Creusa
Visa mihi ante oculos, & nota maior imago.*

Nam, vt inquit Gregorius: *Amanti semel aspexisse Hom. 25.
non sufficit, quia vis amoris intentionem multiplicat in in Euang-
quisitionis.*

Hic itaque Pater in perfecto amore paterno erga
suos liberos nulli cedit, vt iam dictum est, adeoq; in-
ter primos accensendus, qui φιλόσοφος cognomine-
tur, ita n. quasi perdit & stultè proles suas amat.

Omnis in Ascanio caritatis cura parentis.

*Virg. 1.
Æneid.*

Quamuis reciprocos filiorum amor, aut nullas om-
nino rependat vices, vt in minore natu; aut exiguas
saltem, vt in grandiore. Sed quid? naturalis amor pa-
rentum erga filios subito argumentum sumit, forti-
usq; accenditur, sed tardo passu à filijs ad parentes re-
greditur, ac mutuas amori reddit vices. Nam vt ar-
borum succus celeriter, abundanter, & continuo à
radicibus ad ramos ascendit, tardè tamen, parcè, &
tardè à ramis ad radices defluit: ita etiam parentes te-
nè liberos suos diligunt, ac liberalissimè eis be-
nefaciunt; filij verò & multò remissius eos red-
mant, & si quid boni ipsis præstent, id tardè & par-
cè faciunt: An non videris, quomodo Danubius,
cæteraq; maiora flumina de suis fontibus prode-
untia, maxima celeritate in mare deuoluantur;

tarde autem ac lente (si diuino id contingat miraculo) cancrorum instar ad sua principia reuertantur, quod quondam Mari rubro, & Iordani euenisse legimus, iuxta illud Psalmi:

Psal. *Quid est tibi mare quod fugisti & tu Iordanis, quia conuersus es retrorsum?*

Ita etiam torrens amoris & beneficiorum ex parte parentum in filios largiter profluit; si autem hunc aliquando ad parentes redire contingat, temperato passu, & quasi solutatum incedit, neque vnquam patria pro paribus reddunt; nec tanta celeritate, nec tanta alacritate filij.

Vti mirandus admodum sinus maris est, quem Euripum dicunt, qui vt ferunt septies de die ad suos fontes retrogreditur, idque tanto impetu, vt & nauigia plenis velis prospero vento agitata secum eandem viam redire compellat: ita etiam res rara est filius aquali amore, ac paribus beneficijs parentibus respondens.

Amor itaque huius Patris erga filium suum, adeo violentus & vehemens, eodem modo ipsum erga suum absentem (si non vehementius) quo reliquos erga cara sua pignora affecit, atque ita sine dubio centies & centies quotidie absque vlla grauiore necessitate ad fenestras castri sui appropinquans, nunc huc, nunc illuc, vnde filium suum rediturum sperabat, vultum obuertebat, *stans post parietem, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.* Sape etiam in altissimas turres crepebat potius quam ascendebat homo aetate grauis, vt redeuntem suum Prodigum a longe prospiceret: Verisimile quoque est ipsum affectus vehementia agitarum saepius extra pomeria castri sui, aut villae egressum, nunc hunc, nunc illum montem conscendisse; nunc hanc, nunc illam semitam tenuisse, modo hunc, modo illum peregre aduentantem rogasse, vnde? quo? Ecquid audisti, vidisti? nihilne de filio meo natu minore? ac simul eum peregrinis, quam poterat, scitissimè depinxisse: Sape etiam apud animum suum quasi filium alloquentem dixisse: *Indica mihi*

Cant. 2.

ubi

vbi pascas, vbi cubes in meridie. Fac saltem resciam, mi fili, vbinam viuas, vbi agas.

Quarenti itaque, quam procul cum Pater agnoverit respondeo, non adeo longe abfuisse, ut miraculo hic opus sit: si enim per fenestras prospectabat, forte iam prodigus paternis foribus astabat, aut fossis appropinquabat: Si ex turri aliqua, iam forte suburbia intraverat: Si ex colle aliquo extra castrum, tantum à parente forte distabat, quantum visus hominis senis cum distincta novitia percurrere potest; quantum scilicet ex sclopeto emissus globus, nisi dicamus amantium oculos ac visum longius penetrare, quam aliorum, qui hac passione affecti non sunt; cum tam pietas, quam misericordia, amorque & amicitia clarum videant; hi enim affectus oculos lynceos habent, imò & lynceis clariores, cum tamen hoc animal reliqua visus acumine superet, iuxta illud incerti authoris.

Nos Aper, auditu; Lynx, visu; Simia gestu:

Vultur, odoratu; praeclit Avanon tactu.

Si autem è throno suo tapetibus constrato ipsum conspexerit, iam Prodigus ad ostium forte aulae confluxerat, vel ad eius medium processerat, debita cum reverentia paternis genibus se aduoluturus, vbi eum Pater ulterioris morae, & maiorum ceremoniarum impatiens deprehendit. Denique vbiicumque ipsum repererit, in paterno saltem solo, aut non longe disto repertus est: neque enim solent Nobiles, maxime autem annis obstiti, longe a suis castris spatari, aut debilitati praesentio visu quempiam distitum internoscere: Deinde cum vnam partem huius parabolae cum altera confero, plane mihi persuadeo, quod non multum à paterna domo abfuerit; dictum est enim quod *Abijt in regionem longinquam, & ibi dissipavit substantiam suam; & adhesit vni civium regionis illius: exinde subnectitur, quod inde surgens venit ad Patrem; & hic quod cum adhuc longè esset, vidit illum Patrem, & accurrens. At nunc vero simile non est, hominem grandævum potuisse vidisse & cognovisse hominem*

Ouid.

alicui:

mibi, nos.

cio quis

author.

Text.

minem medio itinere, triginta aut quadraginta millenarium Gallicorum, distantem: sicut etiam parum probabilitatis habet, Patrem longius a suo castris recessisse, aut ad multam viam filio obviam ecurrisse: certum itaque sit, quod remotior à regione illa longinqua & vicinior domui suæ fuerit; propinquior Patri, quam Domino suo; propior termino ad quem, quam termino à quo: imò ita vicinus, ut Pater iam decrepitus ipsum cognoscere, & obviam currere potuerit: Unde & formulæ loquendi quibus utitur hic Pater, nihil aliud sonant, quam quod omne genus familiarum ad manum præsto habuerit; sic enim vni mandat stolam novam proferre, alteri annulum in digitum filij immittere, & calceos pedibus accommodare; tertio rem culinariam procurare, quasi omnes in suis officinis, aut saltem circa illas præsto essent, ita expedire iubet, *Citò proferte stolam; citò date annulum & calceamenta; citò adducite vitulum, occidite eum. Citò, citò, epulemur, & lætemur.* Hæc enim iussa probabiliter me suspicari suadent, filium tunc temporis aut castrum ingressum in quo Pater eius paternè, aut assidebat, aut obambulabat, aut ad portam castris attitisse, aut saltem circa fossas, vel paludes oberrasse: Nisi quis fortè opinari velit hunc senem ex Lyncei posteris fuisse, quem ferunt tanto acuminosis præditum, ut etiam per interpositum parietem videret, & in Sicilia existens naues ex Africa soluentes conspiceret; aut si ex posteritate Lyncei non prodierit, ocularibus illis perspectivis à longe minuta quæque referentibus, usum: aut sane supernaturali aliquo lumine, vel gloria illustratum: quod si quis opinetur, meritò dicet remotissimum adhuc a parente abfuisse, *cum adhuc longè esset, vidit eum Pater.* Sed hoc vix opinor; tum, quia miracula non sunt ponenda sine necessitate; tum, quia mox dicetur Patrem ei obviam

Text.

Acron. a. pud Horatium.

uiam accurrisse, & *accurrens*. Quis enim crederet Patrem adeò annis grauem, tantum molestiarum sumpsisse, vt tanto spatio filio suo, & natu minori, & discolo obuiam accurreret?

Sed fortè quispiam, ex proprijs verbis me arguens, opinabitur hæc omnia à Patre decrepito facta filio multum adhuc distito, eo quod Christus hic conetur optimum, & maximè misericordem patrem depingere, vt tanto perfectius verum Patrem misericordiarum, & Deum totius consolationis repræsenter: Deinde magis consolatorium est, si Prodigus à longè agnitus fuerit, & quod hoc non obstante decrepitis pater ei obuiam occurreret, amplexatus & osculatus ipsum fuerit; vt tanto melius adumbraret, partim infinitam misericordiam Dei, partim debilitatem virium hominis, cuiusque potissimum, qui adhuc in fordibus peccati mortalis hæret; quæ tanta est, vt quamuis homo viribus naturæ faciat quantum potest, nihil tamen, aut perparum proficiat, nisi Deus gratia speciali ipsum præueniens, peccatori occurrat.

Finaliter itaque dicamus ipsum iam medium viæ, quæ ex longinqua regione ad paternam domum ducebat, confecisse, cum ipsum vidit & agnouit Patrem; vt ita etiam medium inter duas opiniones multum differentes teneamus; quamuis nihil periculi sit in leuioribus his nonnihil aberrasse. Quid enim refert hæc ita ad amussim examinasse, & determinasse: nihil, vt reor: adeoque coniecturis, vt petuimus, aliquid luisse sufficiat, & ad vltiora gradum faciamus.

*CVR NON ACCESSERIT
propius, & quid se velit hac di-
stantia.*

Non accessit propius prodigus,

- { 1. Quia clementia benigni patris praeuen-
tus.
2. Ex sua parte, partim impotentia prepe-
ditus, partim naturali prudentia sua
persuasus.

Propter impotentiam, eò quod corpus eius tribus
modis omninò debilitatum, & quasi exossatum
esset.

Primò, per excessum bibendi vinum magnis & a-
qualibus haustibus, id est, per ebrietatem & gulam,
quam instruendo meretricibus & amasijs suis opipa-
ra conuiuia quotidie exercuerat, ita ut saepe diem in
noctem, & noctem in diem conuerteret, iuxta illud:
*Noctem verterunt in diem: tū, ut his lenocinijs meret-
ricum fauores sibi conciliaret; tum, ut in se natu-
ram ad malum satis pronam, & plus quam ardentem,
dormientem quasi canem excitans, & oleum igni
infundens, ad libidinis ardores excitaret, persuasum
sibi habens quod*

Sine Cerere & Baccho friget Venus:

*Sedit populus manducare, & bibere, & surrexerunt lu-
dere.*

certum enim est, nihil magis humanum corpus eua-
cuare & exhaustire, quantumuis illud robustum, imò
etiam chalybeum sit, quam gulæ excessus: Virgilius.

Copia Bacchi

Et tentat gressus, debilitatq; pedes. & Plautus.

*Magnum hoc vitium vinctum est, pedes captat primum
Luctator dolosus.*

Hinc enim similium ganeonum pedes podagra;
manus autem, chiragra; totumque reliquum cor-
pus

Virg. in

Opusc.

Plaut. in

Pseudol.

pus

2

cum

aut.

cum

forr

tum

illis

ò ve

cali

in fi

perio

certe

aqu

mer

lg

3

E

3. C

tam

ta, q

palce

An

distis

in he

man

fario

sibus

se pra

prate

in ag

facco

cilen

etior

cior.

4. C

pus elumbis lassitudo diuexat.

2. Per vagam Venerem & promiscuos coitus, nunc cum hac, nunc cum illa metetricula; hodie cum Laide aut Flora aliqua; cras cum Thaide vel Aurora: Mane cum Corinthia, vesperi cum Cyprica; quindecim forte dierum spatio cum Proculo Imperatore centum virgines impregnans; de die hoc, de nocte altero illis abutens modo: *Duodecim, scilicet, artium homo:* *Flau. vo. piscus in Proculo,* ò verè emissarius equus, taurusue admissarius, instar calidæ scrophæ quantumlibet congressum desiderās, in singulis quod amore suo dignum existimabat reperiens, cum illo, qui aiebat:

Centum sunt causæ cur ego semper amem: *Quid. li. 2. Eleg. 4.*
ceteid generis homines, vt meritorij equi omnem aquam, quantumuis turbidam, bibunt: Nam *Venus* *maruat vires.*

Ignis est usque ad perditionem deuorans, & omnia eradicans genimina.

Qui fornicatur in proprium corpus peccat, inquit Apo- Iob. 31. stolus.

Et hæc causa est, cur pederentim accesserit.

3. Quid de eius fame dicam? de seruitute, tam vili, tam laboriosa, tam scabiosa, ventis & pluuijs exposita, qua durante, caninam famem porcorum, quos pascebat, siliquis domare non licuit?

An non superiori anno gementem & dicentem audistis, *Ego autem hic fame pereo?* Estne quæso aliquid in hoc mundo, quod aut homines, aut bruta animalia magis debilitet, quam defectus victui necessariorum? Quis vnquã equus fame afflictus, & vix ossibus hærens ad cursum, aut torneamentum alacrem se præbuit, aut palmam obtinuit? Quis Athleta, cui præter pellem & ossa nihil superest, præclari aliquid in agone præstitit? Prodigio autem nostro venter erat sacco in pistrinum effuso inanius, vultus ossibus macilentior, omnisque caro haleec infumato contractior, imò caninis dentibus, aut ligno brasílico sicior.

4. Quia plurimum viæ ex longinqua regione redi-

ens confecerat. Quid ergo mirabimur, si instar can-
cri, aut limacis proreptauerit? Quid nouum, si ap-
propinquans patriæ & paternis ditionibus artonitus
sublitterit, gradum preflerit?

2. Non propius accessit, quamuis fortè ei vires suffe-
cissent, prudentia quadam humana commotus, &
varia secum considerans.

1. Existens in limitibus suæ patriæ, & suburbij ciui-
tatis paternæ, consultum putauit nonnihil subfiste-
re, vt deliberare posset, cui familiarium se primum
insinuaret; quo exordio coram Patre constitutus vte-
retur; quomodo orationis suæ filum contexeret; quo
prætextu & rationibus plausibilibus malam suam
causam: tumque palliaret: quo gestu corporis pro-
cederet. Quamuis enim iam diu secum deliberarat &
dixerat, *Surgam, & ibo ad Patrem, & dicam ei:
Pater peccauit &c.* Tamen nunc ipsi operi exequendo
accinctus, bonum ei visum fuit priora denuo consi-
lia ad incudem reuocare; & si quid addendum, aut
demendum iteratò consulere, *Anima sedendo, si
prudens*; adeoque infra videbimus, quomodo ad Pa-
trem veniens, omittat illa verba, *Fac me sicut vnus
ex mercenarijs tuis*: quæ tamen superius dicere propo-
suerat, adeoque hac breui mōrula prudentior forte
effectus est.

Virgil l. 1. 2. Hæsit

Ancid.

*Spem metumq; inter dubius, seu viuere credat
Sine extrema pati.*

Cum enim, neque per litteras, neque per amicos
prius quam patrem accederet, ei reconciliari posset,
hinc timebat fustigationem, carceres, repulsam, ob-
duratum animum, vultum implorabilem, & perpetuam
exheredationem: illinc autem omnia bona
de Patris naturali clementia sperabat: Hinc spes
auribus cordis eius insufurrabat, Audacter ulterius
progrediamur, confidenter ad pedes boni paren-
tis nos proijciamus, *Adeamus cum fiducia ad thronum
gratia.* Illinc timor gressum reprimebat, dicens,
*Ecquid agis mi homo, quomodo coram illo
patre*

Patre audes comparere, cuius omnem substantiam dissipasti? cui ita primò in domo paterna insultasti, & quem indecora tua vita postmodum tanopere infamasti? Qua fronte castrum hoc Virtutis & Honoris intrare audebis, in cuius circumquaque parietibus maiorum tuorum antiquitate & rubigine oblita simulachra, virtutum ipsorum monumenta conspicias: quorum tu gloriam tot sæculis acquisitam, tam breui tempore tua vita offulcasti? Non Patertantum vultum a te auerter, sed & auorum, proe auorumque statua obuersis in parietem vultibus, fructibus tam syluestris, & propaginis tam spuria, quæ ipsorum confessum fæder, conspectum dedignabuntur, & dicent: *Tollatur impius, ne videat gloriam Dei.*

Atque ita hæsitans modo sibi aiebat, Non ergo ulterius procedam: modo, Non, periculum faciam, quid tenta sè nocebit? faciam, non faciam, & sic fluctuans inter diuersa consilia, neque accedebat propius, neque incedebat longius, donec oportuè eum bonus Pater, qui ad podia, aut turres castri sui consistebat, forte eum adhuc longè distitum vidit, *Cum autem adhuc longè esset vidit illum Pater.*

3. Verecundabatur in sua patria, & inter suos, ita nudus & male vestitus apparere: quamuis enim reliqua defecerant, generosum tamen & heroicum animum nondum deposuerat. Ecquid? (inquebat,) Egone tam illustri familia natus, & Domini loci huius filius? Egone, qui hic quondam bullatus, purpura & cocco ornatus, venustulus, politulus, crinibus calamistratis, & aequaliter pexis, indusio ad collum exacte rugato, collari simbrijs instar dentium circumsepto, & ceruleo amilo roborato, thorace ex holoserico, toga ex bysso, femoralibus coccinis acupictis, calceis ad morem Venerum efformatis, conspicuus: denique qui ipso pauone exactius ornatus incessi, & loculos argento, auroq; plenos habui; qui sanus, ac succulentis faucibus, vultuque obam-

oboambulau, hodie iisdem me spectandum exhibeo, instar vermibus, nudum femoralibus, thorace, & potiore vestimentorum parte spoliatum, nec ito quopiam melius coopertum; cui indusium titione culinaria nigrius circa humeros colligatur; cui caput glabrum, crines præ paupertate defluentes, vultus deformis & decoloratus, totaque cutis à sole adusta & corrugata? Ergone audebis? Sane tali ornatu pulchrum me spectaculum, & me & cognatione mea dignum exhiberem; vereor equidem, ne hoc malorum meorum complementum, & iniuriarum Parentibus illatarum vltima esset. Tolerabile est apud ignotos vestitu minus honesto comparere: ast hic, & vultus mihi præ verecundia & rubore arderet, & cognatis, amicisque omnibus intimum cordis dolorem concitarem. Subsistam itaque aliquantisper, si forte se offerret melior aliqua occasio. Dum autem sic hæret, & deliberat, à longè agnouit eum Pater, & misericordia motus, ei occurrit, *Cum adhuc longè esset vidit eum Pater.*

Sed quæres. Quid se velit, quod tam longè à Patre suo subsistat filius noster Prodigus, quidnam hoc significat? Respondent quidam populum gentilem hoc ipso designari, de quo Propheta Isai 49. ait,

Isai. 49.

Audite Insulae, & attendite populi de longè.

Et Paulus:

Qui eratis longè, facti estis propè.

Gentes enim Deum verum piè inquirendo iam aliquo usque à longinqua regione suæ infidelitatis abscesserant; sed tamen adhuc longè ab eo distabant, quem sufficienter, neque nouerant, neque intelligebant: & sic ait venerabilis Beda:

Cum adhuc longè esset, antequam intelligeret Deum; sed tamen cum iam piè quæreret:

Et quidem iam bona pars viæ confecta est, si talem veritatem & summum illud bonum piè quærerere incipiamus: Nam *dimidium facti, qui bene cepit, habet.* multum tamen abest ab eo, qui illud iam inuenit, & possidet: *Infans duodecim annorum, imò & trium.*

rogan-

rogando, inquirendo, & quaestiones proponendo
 priorem illam itineris partem conficere posset: sic enim
 parentes Iesum inuenerunt in templo, sedentem in *Luc. 2.*
medio Doctorum, audientem illos, & interrogantem eos.
 nam primus gradus ad scientiam est dubitare: secun-
 dus, intelligentiam desiderare: tertius intellectum in-
 quire: in proverbio enim dicitur: *Qui nihil scit, de*
nullo dubitat. Multum inquirere & permutari, signum
 est subtilis spiritus, & ad scientias addiscendas na-
 ti, & tamen ab illis longè adhuc abest: nam & stulti
 saepe ea rogant, ad quæ sapiens satisfacere vix va-
 let.

Aliqui itaque ex Gentilibus, eò quod Deum quaerent,
 ad patrem suum, scilicet Deum, accessisse dicuntur,
Et surgens venit ad patrem, longè tamen distabant,
 eò quod nondum sufficienter instructi, & catechisati
 essent, *cum adhuc longè esset.* Aliter etiam hæc
 exponi possunt ex manuscriptis commentarijs eximij
 D. M. N. Michaelis de Baij, qui docet aliud esse
 cognoscere vnum Deum, & aliud scire CHRISTVM
 Mediatorem & Redemptorem, qui est via ad Iusti-
 tiam, *Ego sum via, nemo venit ad patrem, nisi per me.* *Ioan. 14.*
 Nolle itaque Deum vnum, magna via nostræ pars
 est, *Surgens venit ad patrem: Hæc est vita aeterna, ut cognoscant te,*
 sed longè adhuc à sua salute abest, qui Christum
 vnicam ad salutem viam ignorat: *Hæc est vita aeterna, ut cognoscant te, & quem misisti Iesum Christum.*

Non est aliud nomen sub caelo in quo oporteat nos saluos fieri.

Et quæso an non longè abest à termino suo, qui
 ignorat qua via incedendum sit, nec ducem itineris
 habet: cui nec pedes ad iter sufficiunt, nec equi, cur-
 rus, aut nauigia ad transferendum præsto sunt: cui
 alæ ad volandum, Christophorus aliquis ad portan-
 dum defunt, & merito dicere potest, *Domine homi-
 nem non habeo.* Tales autem sunt omnes illi, qui
 non cognoscunt Iesum Christum, qui est via nostra,
 & via

& via regia ad cœlum, Ego sum via. Qui dux noster ad cœlum est.

Psal. Notas mihi fecisti vias vitæ.

Exod. 15. Dux fuisti in misericordia tua populo quem redemisti.

Deut. 32. Circumduxit eum, & docuit.

Qui currus noster, nauis nostra, alæ nostræ, noster qui nos in cœlum supportet, Christophorus est:

4. Reg. 2. Currus Israel, & auriga eius.

Deut. 32. Circumduxit eum, & docuit, atque portauit in humeris suis.

Sunt itaque tales ignorantes longè à salute, qualis aliquandiu fuit Cornelius Centurio in Actibus Apostolorum, talis Eunuchus Reginae Æthiopiæ cum adhuc in curru Prophetiam Isaia legeret, sed non intelligeret, donec Philippus ascenso curru ipsum catechizauit & docuit.

Sed de Gentilibus hodierno die, primaque concione sit satis; nam & elapsa hora Dominas Canonissas ad diuini officij persolutionem vocat, & ipse prodigalitatis meritò arguendus videret, si omnes discursus vnica vice profunderem, & verendum esset, ne violento hoc & graui exercitio, infirmos spiritus, & aures nondum concionibus assuetas grauarem: nam *Ladunt iuga prima iuuenos*. Sicut itaque longum iter ingredientibus pederentim incedendum, ita nobis,

Ouidius.

Paulatim longius itur: nunc autem,

Itē in pace,

CON-